

Edebiyatın Neresindeyiz

– Lütuf VELİ · 12 Mayıs 2010

Edebiyatın bir aşk olduğunu söyler dururuz asırlar öncesinden.Kimi zaman bu aşk ilahi boyutta tecelli etmiş tasavvuf demişiz,kimi zaman maddeye güzele güzelliğe meftunluk şeklinde tecelli etmiş sevi olmuş... aşk olmuş adı.Ya şimdi nasıl bir edebiyattan bahsedebiliriz dersiniz.

Tanzimatla başlayan sürecin devamı olan günümüz edebiyatında algı hangi boyutta karşımıza çıkmaktadır biraz irdelememiz gerek sanırım.170 yıllık bir süreçten bahsediyoruz.Edebiyat batılı anlam kazanmaya başlamış,yaşayış siyaset ve kültür olarak yönünü batıya dönen bir İslam toplumunun değişim süreci olarak karşımıza çıkmaktadır.Bu süreçte toplumun erezyona uğrayan duygu ve düşünceleri ,kimliğinden uzaklaşan kültür yapısı ve kaybolan dil önemli yer tutar dönem edebiyatçıları için de bunun ve bunların kavgasını verirler birinci dönem sanatçıları önce...Başarılı olmuşlar mıdır dersiniz belki vermek istedikleri mesajlarda evet fakat ne edebiyatın manzum dalında şekli olarak yenileşmeyi başarmışlar ne de halkın kültür ve diline inebilmişlerdir.Yok etmek istedikleri ,aşağıladıkları Divan edebiyatının nazım şekillerini kullanmaktan öteye gidememişlerdir içerik olarak hak,adalet,hukuk...deseler de...

Yenilik olarak belki de bu edebiyatın tek başarısı gazete ve fikir yazılarıydı...bir de roman,hikaye ve tiyatro alanındaki eserler belki de.

Gerçi her edebiyat dönemini ve sanatçılarını siyasetten ayrı düşünmemeliyiz.Dönemin baskıcı yönetimi gücünü korumak için düşünen insanlara özellikle sanatçılara yasaklar getirmiş baskı kurmuştur üstlerinde.Nihayet bunun sonucunda ikinci dönem sanatçıları bu baskı ve yıldırma politikalarının sonucu ya hapsedilmiş ,ya sürgüne gönderilmiş ya da çareyi bu fikirlerin ve edebiyatın kaynağı Fransa"ya kaçırmıştır.Bu dönem edebiyatın karanlık dönemidir.Sanatın içe dönük yüzüdür ki bir melenkoli hakimdir edebiyatın ruhuna.Artık edebiyat sanatçının kurduğu kurguladığı hayal dünyasında kaçışların önemli yer tuttuğu bir atmosferde gezinip durmaktadır.Servet-i Fünun"da ve Fecri Ati debu ruh hali kimi zaman derin uçurumların oluşmasına neden olmuş sanatın sanat için olduğu daha ötesi sanatın şahsiliği ve muhteremliği önem kazanmıştır.

Bence Tanzimatın ikinci yarısından Fecri Ati"nin sonuna kadar edebiyatımız batıyı öğrenme ,imekleme belki şahsiyet oluşturma kaygısı içindedir.Bu sürecin kimlik bulma ,öze dönme cephesi ise Ömer Seyfeddin,Ali Canip ve Ziya Gökalple başlayan Milli Edebiyat anlayışıdır ki,hem içerikte hem dilde hem de uslub ve söyleyişte bize ait bizden,bizim edebiyatımız şekillenmeye başlamıştır.

Sonrası Mustafa Kemalle başlayan süreçtir ki ,iddia ediyorum Mustafa Kemal dil alanında ,kültür alanında yaptığı inkılap ve devrimleri bahsettiğimiz sanatçılardan esinlenerek yapmıştır.Milli

edebiyatçıların Genç Kalemler dergisinde yayınladığı bildirgede""Yeni Lisan mukaddimesi""halkın konuştuğu dil yazı dili olmalıdır.İstanbul ağzı yazı dili olmalıdır görüşü Cumhuriyet döneminde gerçekleşen bir olaydır.

Cumhuriyet dönemi ve sonrasında başdöndürücü değişimler ve gelişmeler edebiyatın da yeni arayışlara yöneldiğinin bir resmi gibi...Şiirde nesirde toplumcu yaklaşımlar ve realizim...İçeriğin ve kahramanların ,olayların İstanbul dışına taşınması Anadolu gerçeği artık edebiyatçıların yöneldiği yeni ve farklı konu ve temalardır.Her dönem olduğu gibi karşıt fikir ve bakış açılarının yoğunlaştığı hızlı bir kültür ve edebiyat etkileşiminin olduğu dönem...

Yalnız şurası unutulmamalıdır ki Tanzimatla başlayan ve devam eden bu süreçte edebiyatımız hala kendi kimliğini arayan bir edebiyat olarak belki de tarihe geçecektir.Günümüz edebiyatı ki 2000"li yılların edebiyatından bahsediyoruz hala oturmuş,şekillenmiş bir edebiyat değildir.170 yıldır bir pazılın düzenlenemeyen parçalarını bir araya getirmeye çalışan yazım emekçileri galiba ya bana göre ya bize göre diye diye bir çıkmaza düştüler,düşmekteyiz.Oysa edebiyat içinde ben bulunan denize göre olmalıdır.Sahi hiç sorguladınız mı ki...edebiyatın neresindeyiz.